

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ

Εισαγωγικά :

Μια εκπαιδευτική επίσκεψη δεν είναι ανεξάρτητη από το υπόλοιπο πρόγραμμα του σχολείου. Η προγραμματισμένη και σχεδιασμένη επίσκεψη αποτελεί το σημείο αναφοράς και την αφετηρία για δημιουργική δουλειά τουλάχιστον μιας εβδομάδας. Εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στην ανακάλυψη της γνώσης και καλλιεργεί την κριτική σκέψη.

Οι εκπαιδευτικές επισκέψεις στο εξωσχολικό περιβάλλον ευρύτερα βοηθούν :

- Στη βιωματική προσέγγιση και προφανώς στην καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικείμενου καθώς τα παιδιά μέσα από τη δική τους δράση φτάνουν στην κατάκτηση της γνώσης
- Στην καλλιέργεια σχετικών δεξιοτήτων και τεχνικών (οπτικοποίηση, προσομοίωση, αντίληψη, παρατηρητικότητα, αισθητηριακή εργονομία, ανάληψη ρόλων κλπ)
- Στην ανακάλυψη προσωπικών κλίσεων και ενδιαφερόντων
- Στην ικανοποίηση συναισθηματικών αναγκών (αυτενέργεια, πρωτοβουλία, αυτοπειθαρχία, αυτοοργάνωση κλπ)
- Στην καλλιέργεια διαπροσωπικών σχέσεων και κοινωνικών δεξιοτήτων (αλληλοβοήθεια, συλλογικότητα, αλληλεπίδραση, συνεργασία κλπ)
- Στον εμπλουτισμό της σχολικής ζωής με συναίσθημα, φαντασία και ρυθμό

Από τέτοιες δραστηριότητες αναδύονται ευκαιρίες για διδασκαλία :

- Τρόπων και μεθόδων πειραματισμού και έρευνας όπως παρατήρηση, διατύπωση υποθέσεων, συλλογή πληροφοριακού υλικού, αρχαιολογική έρευνα, καταγραφή και επεξεργασία δεδομένων, επαλήθευση.
- Τρόπων επικοινωνίας όπως συζητήσεις, διάλογοι, ερωταπαντήσεις, απορίες, συνεντεύξεις, ερμηνεία επιγραφών, μετάδοση μηνυμάτων, αφίσες.
- Σύνδεσης της σχολικής ζωής με την τοπική ιστορία και συναισθηματική εμπλοκή με το πολιτιστικό παρελθόν

Μια εκπαιδευτική επίσκεψη για να είναι εποικοδομητική απαιτεί τρία (3) στάδια:

1. Προετοιμασία στο σχολείο – ανάδυση ενδιαφερόντων
2. Επίσκεψη – βιωματική προσέγγιση
3. Δραστηριότητες μετά την επίσκεψη – διεύρυνση γνώσεων

Α στάδιο : Πριν την επίσκεψη

Προετοιμασία στην τάξη

1. Σχετικά με το περιεχόμενο
 - φυλλάδια από εμπλεκόμενους φορείς
 - φωτογραφικό υλικό από εφημερίδες και περιοδικά σχετικά με το αντικείμενο της επίσκεψης
 - σχετικά ντοκουμαντέρ

- περιήγηση σε σχετικές ιστοσελίδες στο διαδίκτυο και αναζήτηση επιπλέον πληροφοριών
- προσδιορισμός των ατομικών στόχων (απορίες, ανάγκες)
- διατύπωση υποθέσεων και προβλέψεων
- εξοικείωση των παιδιών με μεθόδους αρχαιολογικής έρευνας : 1) παιχνίδι κρυμμένου θησαυρού, προσδιορισμός εποχών, σύνδεση αντικειμένων μεταξύ τους, μέθοδος «παζλ» - κάθε ομάδα βρίσκει ένα κομμάτι μόνο και μετά κάνουν όλοι μαζί τη σύνθεση 2) «Βλέπω αυτό που εσύ δεν βλέπεις», κάποιος σκέφτεται κάτι και οι άλλοι το μαντεύουν βοηθούμενοι από ερωτήσεις που θέτουν κατηγοριοποιώντας τις έννοιες.
- γλωσσική προσέγγιση σχετικών με το χώρο της επίσκεψης λέξεων (σημασιολογία, ετυμολογία κλπ)

2. Σχετικά με τη διαδικασία

- οργάνωση στο χώρο (με σημείο αναφοράς το κτίριο ορίζουμε τις διαδρομές που ακολουθούμε εντός του κτιρίου, τα σημεία συγκέντρωσης κλπ) και στο χρόνο που θα γίνει η επίσκεψη (κατά τη μεταφορά, κατά την περιήγηση, κατά την επιστροφή)
- ανάρτηση πίνακα κανόνων συμπεριφοράς για αυτοέλεγχο
- οργάνωση ομάδων παρατήρησης και καταγραφής με κριτήριο τα προσωπικά ενδιαφέροντα (χωρισμός σε ομάδες, κατανομή ρόλων, γραφική ύλη και άλλα εργαλεία, προετοιμασία)
- εξοικείωση με τους χώρους και τα αντικείμενα (εικονική πραγματικότητα, εικόνες, εκθέματα, πώς κινούμαστε, κίνδυνοι)
- εξοικείωση με τη ψηφιακή φωτογραφική μηχανή : χρήση, εστίαση, φόντο κλπ
- ενεργοποίηση όλων των αισθήσεων (αφή, όραση, ακοή, όσφρηση) με κατάλληλες δραστηριότητες και παιχνίδια (βλ. τέλος) *

Β στάδιο : κατά τη διάρκεια της επίσκεψης

Παιδαγωγικές μέθοδοι και τεχνικές που μαθαίνουν στο παιδί πώς να μαθαίνει :

- *οπτικοποίηση* : δημιουργία μιας ολοκληρωμένης εικόνας του εκθέματος
- προσομοίωση γεγονότων και καταστάσεων
- παιχνίδια ρόλων : κάθε παιδί μπορεί να συνδεθεί με ένα έκθεμα, να το παρατηρήσει (τεχνική του σταυρού ή του ρολογιού), να το ζωγραφίσει, να φανταστεί τη ζωή του σε σχέση με το αντικείμενο αυτό
- αισθητηριακή μέθοδος : μέσα στους χώρους, που επισκέπτονται, τα παιδιά δέχονται πλήθος μηνυμάτων – ερεθισμάτων και με τρόπο τόσο έντονο, που κάνει να ζωντανεύουν όλες οι αισθήσεις (οπτικοακουστικό διδακτικό υλικό, περιβάλλον εικονικής πραγματικότητας κλπ)

Παρεμβάσεις του εκπαιδευτικού και διδακτικές στρατηγικές

Αξιοποίηση των ερωτήσεων για βαθύτερη προσέγγιση :

Με κατάλληλες ερωτήσεις δίνουμε τη δυνατότητα στα παιδιά να «πλησιάσουν» τα εκθέματα και να παρατηρήσουν συστηματικότερα, να συγκρίνουν, να κάνουν υποθέσεις, προβλέψεις, αναλύσεις, να τα αξιολογήσουν και γενικά να συμμετέχουν ενεργά.

Οι ερωτήσεις ευνοούν την ευελιξία για να ρυθμίζεται η ροή της συζήτησης προς το επιθυμητό αποτέλεσμα και μπορούν να ταξινομηθούν σε :

- κλειστές : για να διατηρούν σε εγρήγορση το πνεύμα των παιδιών
- διαχειριστικές : που βοηθούν την πορεία της δραστηριότητας
- ρητορικές : με ευνόητες απαντήσεις, που αναπτύσσουν τη φαντασία και την κριτική σκέψη

Γ στάδιο : μετά την επίσκεψη

Οργάνωση των βιωμάτων

- τοποθέτηση των βιωμάτων στην ιστοριογραμμή
- η έννοια της μεταβολής και εξέλιξης μέσα στο χρόνο με σημείο αναφοράς την περιοχή που ανήκει το σχολείο
- Οργάνωση του ευρύτερου περιβάλλοντος του παιδιού σε σχέση με τον εαυτό του ή τη λειτουργία του (μικρόκοσμος – μακρόκοσμος, φυσικό – πολιτιστικό περιβάλλον)
- Συνθετικές εργασίες (συμπεράσματα, ανταλλαγή εμπειριών, σύνθεση εικόνων, αφίσα, σχολική εφημερίδα)
- Δραματοποίηση γεγονότων και καταστάσεων
- Επέκταση με τη βοήθεια αυτοσχεδιασμών

* ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ : Παιχνίδια καλλιέργειας αισθήσεων

- 1) 'Το πλοίο επιστρέφει στο λιμάνι' : το παιδί που κάνει το καράβι έχει κλειστά τα μάτια και προσπαθεί να περάσει ανάμεσα από τις σημαδούρες (άλλα παιδιά), που εκπέμπουν κάποιο ήχο για να μην τρακάρει επάνω τους το καράβι.
- 2) Αναγνωρίζουν αντικείμενα μόνο με την αφή μέσα από ένα σακουλάκι.
- 3) Βρίσκουν τις διαφορές ανάμεσα σε δύο παρόμοιες εικόνες.
- 4) 'Το φαράγγι' πρέπει να πλησιάσει με κλειστά τα μάτια όσο πιο κοντά γίνεται στην άκρη του γκρεμού (σχοινί ή γραμμή με κιμωλία).
- 5) 'Σε αναγνωρίζω από τη φωνή' : Χωρίζονται τα παιδιά της τάξης σε 2 ομάδες. Μιλάει ένας από τη μια ομάδα και η άλλη ομάδα προσπαθεί να αναγνωρίσει ποιος είναι για να τον εντάξει στην ομάδα της.
- 6) θεατρικό παιχνίδι 'το μπισκότο'. Αφού κλείσουν τα μάτια και συγκεντρωθούν τους δίνω ένα μπισκότο. Με το σύνθημα το αγγίζουν απαλά για να μη το σπάσουν και αισθάνονται το περίγραμμά του. Ύστερα το πλησιάζουν στη μύτη και μυρίζουν το άρωμά του. Μετά το δαγκώνουν και ακούν το θόρυβο, που κάνει. Αισθάνονται τη γεύση του και ακολουθούν τη διαδρομή, που κάνει μέχρι το βάθος του λαιμού. Στο τέλος το σχεδιάζουν όπως το αντιλήφθηκαν με όλες τις αισθήσεις τους και το συγκρίνουν με ένα ίδιο μπισκότο.
- 7) Περιπατούν ελεύθερα στο χώρο και με το σύνθημα σταματούν και εστιάζουν σε όποιο αντικείμενο πέσει στο οπτικό τους πεδίο. Το περιγράφουν ακολουθώντας το μοντέλο μορφή – χρήση (σχήμα, μέγεθος, χρώμα, σύσταση, λειτουργία, χρησιμότητα κλπ)